

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział I. Odpowiedzialność wobec spółki	21
1.1. Uwagi wstępne	21
1.2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną zawinionym działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z postanowieniami umowy spółki (statutu) lub przepisami prawa (art. 293 oraz 483 KSH)	23
1.2.1. Uwagi ogólne	23
1.2.2. Szkoda i związek przyczynowy	25
(a) Szkoda i jej naprawienie	25
(b) Związek przyczynowy	27
1.2.3. Bezprawność zachowania członków zarządu	28
1.2.4. Wina	34
1.2.5. Miernik staranności	35
1.2.6. Indywidualizacja odpowiedzialności	37
1.3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną spółce przy jej tworzeniu (art. 292 oraz 480 KSH)	39
1.3.1. Uwagi ogólne	39
1.3.2. Bezprawność zachowania członków zarządu	40
1.3.3. Wina	41
1.4. Odpowiedzialność za „nadmierne korzyści” zapewnione w związku z powstaniem spółki akcyjnej lub podwyższeniem jej kapitału zakładowego (art. 481 KSH)	42
1.4.1. Uwagi ogólne	42
1.4.2. Delikty członków zarządu	43

1.5. Odpowiedzialność za dezinformowanie osób biorących udział w obrocie papierami wartościowymi (art. 484 KSH)	44
1.6. Odpowiedzialność za dokonanie nienależnych wypłat (świadczeń) na rzecz wspólników (akcjonariuszy) spółki (art. 198 § 1 oraz art. 350 § 1 KSH)	46
1.6.1. Uwagi ogólne	46
1.6.2. Pojęcie nienależnego świadczenia	47
1.6.3. Odpowiedzialność członków zarządu	48
1.7. Odpowiedzialność za zgłoszenie spółki do rejestru pomimo znacznego zawyżenia wartości aportów (art. 175 KSH)	50
1.7.1. Uwagi ogólne	50
1.7.2. Wartość wkładu niepieniężnego	50
1.7.3. Odpowiedzialność członków zarządu	51
1.8. Odpowiedzialność za objęcie akcji własnych przez spółkę akcyjną, jej spółkę zależną lub spółdzielnię zależną (art. 366 § 3 KSH)	52
1.8.1. Uwagi ogólne	52
1.8.2. Zakaz obejmowania akcji własnych	53
1.8.3. Odpowiedzialność członków zarządu	53
1.9. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy przekształceniu spółki (art. 568 KSH)	54
1.10. Znaczenie prawne absolutorium dla odpowiedzialności członków zarządu wobec spółki	55
1.10.1. Uwagi ogólne	55
1.10.2. Uchwała w przedmiocie udzielenia absolutorium	55
1.10.3. Zaskarżenie uchwały w przedmiocie absolutorium	57
1.10.4. Odwołanie udzielonego absolutorium	60
1.10.5. Skutki prawne udzielenia absolutorium	61
1.10.6. Skutki prawne nieudzielenia absolutorium	63
1.11. Dochodzenie przez spółkę roszczenia przeciwko członkowi jej zarządu	65
1.11.1. Uwagi ogólne	65
1.11.2. Decyzja zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) w sprawie roszczeń o naprawienie szkody	65
1.11.3. Właściwość sądu	68
1.12. Powództwo wspólnika (akcjonariusza) na rzecz spółki (<i>actio pro socio</i>)	69
1.12.1. Uwagi ogólne	69
1.12.2. Zakres zastosowania	69
1.12.3. Przesłanki oraz skutki wytoczenia powództwa przez wspólnika	70
1.12.4. Ochrona pozwanego członka zarządu	73

Rozdział II. Odpowiedzialność wobec wspólników, akcjonariuszy, wierzycieli spółki oraz osób trzecich	75
2.1. Uwagi wstępne	75
2.2. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki w przypadku zgłoszenia fałszywych danych dotyczącej wkładów przy tworzeniu spółki lub podwyższeniu jej kapitału zakładowego (art. 291 oraz art. 479 KSH)	76
2.2.1. Uwagi ogólne	76
2.2.2. Fałszywe oświadczenie dotyczące wniesienia wkładów	77
2.2.3. Wina oraz zasady odpowiedzialności	79
2.3. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki w organizacji (art. 13 § 1 KSH)	81
2.4. Odpowiedzialność wobec wierzycieli spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej zobowiązania w przypadku bezskuteczności egzekucji (art. 299 KSH)	82
2.4.1. Uwagi ogólne	82
2.4.2. Cechy i zakres odpowiedzialności członków zarządu	84
2.4.3. Bezskuteczność egzekucji	86
2.4.4. Istnienie zobowiązania spółki	88
2.4.5. Złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie	91
2.4.6. Brak winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości	94
2.4.7. Brak szkody wierzyciela pomimo niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości	96
2.4.8. Dochodzenie roszczeń przeciwko członkowi zarządu	97
2.5. Odpowiedzialność za niezłożenie w wymaganym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (art. 21 ust. 3 PrUpN)	99
2.5.1. Uwagi ogólne	99
2.5.2. Szkoda	100
2.5.3. Wina	101
2.5.4. Dochodzenie roszczeń	102
2.6. Odpowiedzialność za dezinformowanie osób biorących udział w obrocie papierami wartościowymi (art. 484 KSH)	103
2.7. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy łączeniu i podziale spółki (art. 512, art. 526 i art. 548 KSH)	104
2.7.1. Uwagi ogólne	104
2.7.2. Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących odpowiedzialności wobec spółki	106
2.7.3. Odpowiedzialność członków zarządu	107
2.8. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy przekształceniu spółki (art. 568 KSH)	107
2.9. Odpowiedzialność za wyrządzenie szkody nieprowadzeniem oddzielnego zarządu majątkiem spółek połączonych (art. 495 § 2 KSH)	108

2.10. Odpowiedzialność odszkodowawcza na zasadach ogólnych (art. 300 oraz art. 490 KSH)	109
--	-----

Rozdział III. Odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne spółki	111
3.1. Odpowiedzialność na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej	
– zagadnienia ogólne	111
3.1.1. Charakterystyka odpowiedzialności podatkowej	111
3.1.2. Odpowiedzialność spółki jako podatnika	113
3.1.3. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	113
3.1.4. Odpowiedzialność następców prawnych	114
3.1.5. Odpowiedzialność za cudzy dług	115
(a) Zagadnienia ogólne	115
(b) Regulacja odpowiedzialności podatkowej osób trzecich	
– art. 107 OrdPU	115
(c) Odpowiedzialność solidarna	117
(d) Odpowiedzialność subsydiarna	120
(e) Wyjątkowy charakter odpowiedzialności osób trzecich	122
(f) Zakres przedmiotowy odpowiedzialności z art. 107 OrdPU	123
3.1.6. Decyzja o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej	128
3.1.7. Termin na wydanie decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej oraz przedawnienie wynikającego z niej zobowiązania	130
3.1.8. Właściwość miejscowa organów podatkowych	131
3.2. Odpowiedzialność członka zarządu na podstawie art. 116 OrdPU	132
3.2.1. Zasady odpowiedzialności członka zarządu	132
(a) Przesłanki odpowiedzialności określone w art. 116 OrdPU	132
(b) Pozytywne i negatywne przesłanki odpowiedzialności członka zarządu	133
(c) Zakres przedmiotowy odpowiedzialności członka zarządu	135
3.3. Odpowiedzialność członka zarządu w praktyce i orzecznictwie	138
3.3.1. Przesłanka „pełnienia funkcji członka zarządu”	138
3.3.2. Bezskuteczność egzekucji	147
3.3.3. Przesłanki egzoneracyjne	155
3.3.4. „Właściwy czas” na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości	157
3.3.5. Przesłanka „braku winy”	171
3.3.6. Wskazanie mienia spółki pozwalającego na zaspokojenie zaległości podatkowych	179
3.3.7. Rozkład ciężaru dowodu	180
3.3.8. Podmiot postępowania w sprawie orzeczenia o odpowiedzialności podatkowej osób trzecich	183

3.3.9. Członek zarządu jako strona postępowania podatkowego dotyczącego zobowiązań spółki	188
3.3.10. Brak możliwości odstąpienia od orzeczenia odpowiedzialności	196
3.3.11. Odpowiedzialność osoby trzeciej w sytuacji utraty bytu prawnego przez podatnika	197

Rozdział IV. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej

członków zarządu – D&O	201
4.1. Uwagi wstępne	201
4.2. Zakres podmiotowy i przedmiot ubezpieczenia	203
4.3. Ochrona ubezpieczeniowa	204
4.3.1. Okres ubezpieczenia i zgłoszenie szkody	204
4.3.2. Wysokość odszkodowania	205
4.3.3. Wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela	205
4.4. Zagadnienia podatkowe	206
4.4.1. Charakter umowy ubezpieczenia członka zarządu	206
4.4.2. Możliwość rozpoznania i opodatkowania przychodu podatkowego po stronie członka zarządu	207
4.4.3. Argumenty przeciwko rozpoznaniu przychodu podatkowego w przypadku zawarcia umów ubezpieczenia grupowego	209

Rozdział V. Praktyczne sposoby ograniczenia ryzyka

odpowiedzialności członków zarządu	213
5.1. Uwagi wstępne	213
5.2. Podział obowiązków i kompetencji pomiędzy poszczególnych członków zarządu	214
5.3. Regulamin zarządu	216
5.4. Uchwały zarządu	217
5.5. Procedury wewnętrzne	219
5.6. Rejestr pełnomocnictw	220
5.7. Audyt wewnętrzny/zewnętrzny	222
5.8. Opinie specjalistów	222
5.9. Kontrakt menedżerski oraz umowa o pracę	223

Rozdział VI. Wybrane zagadnienia odpowiedzialności karnej

członków zarządu	227
6.1. Uwagi wstępne	227
6.2. Skutki odpowiedzialności karnej zarządców	228
6.3. Odpowiedzialność na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych	230
6.3.1. Uwagi ogólne	230

6.3.2. Działanie na szkodę spółki (art. 585 KSH)	231
6.3.3. Niezgłoszenie wniosku o upadłość spółki (art. 586 KSH)	231
6.3.4. Ogłaszanie i przedstawianie nieprawdziwych danych (art. 587 KSH) ..	232
6.3.5. Dopuszczenie do nabycia własnych udziałów lub akcji albo brania ich w zastaw (art. 588 KSH)	233
6.3.6. Bezprawne wydanie dokumentów na udziały lub prawa do zysków w spółce z o.o. (art. 589 KSH)	233
6.3.7. Bezprawne wydanie akcji nieopłaconych lub przed rejestracją (art. 592 KSH)	234
6.3.8. Delikty członków zarządu	234
6.3.9. Niewłaściwe oznaczenie pism (art. 595 KSH)	235
6.4. Odpowiedzialność na podstawie wybranych przepisów Kodeksu karnego ...	236
6.4.1. Uwagi ogólne	236
6.4.2. Nadużycie zaufania (art. 296 KK)	236
6.4.3. Sprzedajność i przekupstwo menedżerskie (art. 296a KK)	237
6.4.4. Udaremnianie lub uszczuplanie zaspokożenia roszczeń wierzycieli (art. 300 KK)	238
6.4.5. Faworyzowanie wierzycieli (art. 302 § 1 KK)	239
6.4.6. Złośliwe lub uporczywe naruszanie praw pracownika (art. 218 § 1 KK)	240
6.4.7. Niezgłoszenie danych lub zgłoszenie fałszywych danych do ubezpieczenia społecznego (art. 219 KK)	240
6.5. Odpowiedzialność za wykroczenia na podstawie wybranych przepisów Kodeksu pracy	241
6.6. Odpowiedzialność na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości	242
6.6.1. Uwagi ogólne	242
6.6.2. Nieprowadzenie ksiąg rachunkowych, niesporządzenie sprawozdania finansowego oraz nienależyte wykonanie obowiązków w tym zakresie (art. 77 Ustawy o rachunkowości)	243
6.6.3. Niepoddanie sprawozdania badaniu, nieudzielenie wyjaśnień biegłemu rewidentowi, niezłożenie sprawozdania do ogłoszenia lub we właściwym sądzie (art. 79 Ustawy o rachunkowości)	244
6.7. Odpowiedzialność na podstawie wybranych przepisów Kodeksu karnego skarbowego	245
6.7.1. Odpowiedzialność członków zarządu na gruncie Kodeksu karnego skarbowego – uwagi wstępne	245
6.7.2. Odpowiedzialność karno-skarbowa członków zarządu	246
6.7.3. Czyny zabronione: przestępstwa i wykroczenia skarbowe	248
6.7.4. Podstawowe kary i środki karne przewidziane przez KKS	248
6.7.5. Wybrane przestępstwa i wykroczenia skarbowe	249

(a) Uchylenie się od opodatkowania (art. 54 KKS)	249
(b) Nieprawdziwe deklaracje lub oświadczenia (art. 56 KKS)	250
(c) Uporczywe niewpłacanie podatku (art. 57 KKS)	250
(d) Brak ksiąg (art. 60 KKS)	251
(e) Nierzetelne i wadliwe prowadzenie ksiąg (art. 61 KKS)	251
(f) Niewystawienie albo wadliwe lub nierzetelne wystawienie faktury albo rachunku (art. 62 KKS)	251
(g) Wprowadzenie organu w błąd (art. 76 KKS)	252
(h) Przepięstwa i wykroczenia skarbowe popełniane przez płatnika (art. 77, 78, 79 KKS)	252
(i) Nieskładnie wymaganej informacji podatkowej (art. 80 KKS)	253
(j) Niedopełnienie obowiązków w zakresie zgłoszenia identyfikacyjnego (art. 81 KKS)	253
(k) Utrudnianie czynności kontrolnych (art. 83 KKS)	254
(l) Dopuszczanie do popełnienia czynu zabronionego (art. 84)	254
(m) Przypadki mniejszej wagi	254
6.7.6. Wybrane możliwości uniknięcia kary za przestęstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe	255
(a) Korekta deklaracji	255
(b) Czynny żal	255